

וגם לא יופלו לעומת חבריהם, רק מפני שהללו מוכשרים ומתאימים מהם. מה ש מגיע מגיע — ולרשות צה"ל כבר עומד דים מומן פטנטים בדוקים ליצירת שיש פון, בלא לטובע בו — נכון יותר, בלא שייראה כאילו הטביע וסחף הכל.

„דרגה אישית“

הפנט הראשון הוא מתן „דרגה אישית“ תוך מיסודה ההדרגתי ואפילו לור החבתה. קצין מסוים, שרצו בהמשך שירותו בתפקיד מסוים, אבל הוא לא היה נכון להיענות אלא בתנאי שלא „סבול“ מנכונותו להמשך — או שמא לא מיוזמת הצעין המדובר, אלא כממליווים מלמעלה — ניתנה לו דרגה גבוהה מזו התיקנית לאותו תפקיד; משמע היא ניתנה לאישיות, לא לתפקיד.

התופעה של עלייה בדרגה באותו תפקיד עצמו היא אחד מחוקיה המוכרים והחמורים של המשק הישראלי; וצה"ל, כפי שהתעצב, בעיקר בין 67' למלחמה האחרונה, לא פיגר באימוץ אף אחת מן השלימות האחרונות.

חריג זה לא היה מוקד ואולי אף היה

יונגייט: 10 שנים סרן

מועיל, אילו נשאר חריג חד-פעמי, או לפחות נדיר ביותר, אבל, חושיהמיה וההתאפקות לא היו אף פעם מידותיו של צה"ל, ובמהרה הפך היוצא-מן-הכלל נפוץ ורגיל. רבים גם טובים — וטובים פחות — קיבלו דרגות גבוהות יותר, כי „מגיע להם“ גם בתקופות שבין „שלכת“ ל„שלכת“.

עוקצה של מכה זו הוקעה במהרה על ידי פטנט שני: במקום שיוזקקו ל„דריגות אישיות“ הועלו, בבת-אחת, דרגותיהם התיקניות לתפקידים מסוימים — וכך הפך עודף של קצינים, ברמה מסוימת, ונעשה בריגע „מחסור“ חמור, מפני שמיספר התקנים החדשים עלה הרבה על המצוי. „מחסור“ זה, שבמחיר-קולמוס, גרם, מצידו, האצה בהולה בקידום קצינים נזרספים, תוך דאגה להעניק לכולם מייד את הדרגה המתאימה — כך, שאילו יוכח כי הקצין המדובר איננו מתאים, כבר לא יינתן להשיבו לתפקידים, שדרגתם התיקנית מתאימה לדרגתו הישנה.

כדי להבין את פטנט ה„מחסור“ ראוי, אולי, להביא דווקא דוגמה, הנוגעת לדרגות הנמוכות. לפני שנים רבות מילאתי תפקיד בקורס להכשרת משקים (מפקד שאינו קצין) בחיל-השיריון. מפני היותי קורס נדרשו בו כמה עשרות מדריכים, לפי רמת הקורס ואופי נושאו, ודאי שמשקים מאותו סוג, רק ותיקים, כך גם נהוג, כמובן-מאליו, בכל צבאות העולם, וגם בעת שבערתני אני אותו קורס, כמה שנים קודם-לכן, היו מדריכיישלי משקים. אבל צה"ל חסר לחלוטין את תודעת חיוניות המשקים — בין אמצע שנות ה-50' לראשית שנות ה-60' ברצח מממד 50' סופית — וכנראה מסיבה זו, הוחלט כי המדריכים בקורס הנזכר יהיו כולם קציני

נים. מיספר הקצינים הדרוש היה גדול ממיספר הסג"מים והסגנים שבגדוד-שיריון. כיוון שבאותה תקופה לא מנה כל השיריון הסדיר אלא שלושה גדודים בלבד, קל להבין שהחלטה זו לבדה גררה „מחסור“ נוראי בקצינים: באופן מידי נוצר למלאו, דחסו כבוה, לקורסי-הקצינים אף מועמדים שנכשלו במיבדקים וגם שאר המלצותיהם לא היו חיוניות ביותר. אבל היה „הכרח“ לספק את מיספר הראשים הנמונה. כך, לא רק שלקורסי-הקצינים נשלחו מועמדים בלתי-מתאימים, אלא שחריג עוד עמדו ולחצו בכל תוקף, שיוזיקו את הקריטריונים ולא ישליכו מן הקורס גם מי שמן הראוי היה שילך, רק כדי שלא יתגרע, חלילה, המיכסה. כל אותה שעה לא חדלו, כמובן, מדיבורים על עליונות „האיכות“ בצה"ל, (אלא ש"איכות ניתנת, כמסתבר, להגדרות שונות). טכניקות-לחץ אנטי-איכותיות אלו, איפן שרו לספק לקורס שלי את כל ערימת הקצינים שלו, אולם אילו נשאר, לפחות מחציתם, משקים ביחידותיהם, ולא היו הפכים קצינים, לא רק שהיו ממשיעים לתפקד ברמה ההולמת יותר את כישוריהם (א), אלא גם היו מתמחים במיקצועם וכעבור אותו פרק-זמן שהוציאו — נכון יותר, בינוני — בקורסי-קצינים, יכולנו לקבלם, לאותו קורס, כמדריכים מאומנים ומוססים בהרבה. עכשיו גם נמצאו במחר זור קצינים רבים יותר משניתן לעכל בתפקיד-קצין אמיתיים — והדבר בלט בשעה שה„רוטציה“ וההתקדמות האוטו-מטית בדרגה, הכתיבו יציאת המדריכים מן הקורס.

האינפלציה שנוצרה „נפתרה“ באורח המקובל, עיזרו שהטיחו עד קצינים מנוכחים ומשקלים שהם, כבירוק תפקידי-משקים; וכן מוכרקה להם „תעסוקה“, באמצעות חוספת „עוזרים“, „פגנים“ וכו' — לפונקציות שונות, במקום שקודם לא נמצאו. כיתה לוחמת או צוות-מטק אייבאשר לנפח: כן — נעשו כל התוספות הללו כ„זנב“ בעיקר במיפקדות ובמעי רך-ההדרכה.

תוספות אלה לא היו על-תיקניות, אבל רק מפני הסיבה הפשוטה, שתיקני המוסדות הנ"ל נפחו בהתאם — ומבחינת הרובריקות, בא הכל על מקומו בשלום. הפטנט הנפוץ השלישי ליצירת „מחסור“ מלאכותי בקציני (וחוגרי) קבע, במקום שלאמיתו של דבר קיימים בינוני ואבטלה סמוייה, היה ניפוח הסר-פרופורציות של שיעור אנטי-הקבע במערך-המילואים.

עד ששת-הימים, איישו קצינים סדירים את רוב תפקידי המטה בעוצבות-המילואים, אים, מס"ן ומעלה, וכן כימעט את כל תפקידי-המיקוד, החל ממפקד-גדוד, במל-חמה האחרונה, פקדו על גדודי-המילואים קציני-המילואים.

בששת-הימים היה אחד ממופקי די האוגדות (אכרחה יפה) איש מילואים; וביום הכיפורים, עמדו קציני-המילואים בראש החזית, כי ראשית (חיים בריז, בדרום), כי ראש „מרחב“ גיאוגרפי נוסף, (שייקה גביש, במרחב שלמה), בראש שתי אוגדות (אריק שרון ודן לנר), וכן מילוא את תפקידי-המטה הכבירים במיפקדות סיקודי הצפון והדרום.

הסיבה האחת והיחידה לכך שקציני-מילואים בכירים לא איישו תפקידים נוספים היתה, שאלה היו תפוסים על-ידי אלמים. תאליים ואלופים סדירים, חלקם במינוי-חירום — אבל חלקם כתפקידים הייעודיים. כדי לחדד את הבעיה יש לומר, כי ביום-הכיפורים היה מערך-המילואים של צה"ל מסוגל, למעשה, לאייש את רוב תפקידי המיקוד והמטה, בכל עוצבות המילואים ובכל המיקודים, בקצינים, שרמחם האישית והמקצועית היתה לפחות שווה לזו של רעהם הסדירים, אשר מילאו תפקידים אלה בפועל.

מפני שמואנר זה לא נוצר, התי לבטו קציני-מילואים רבים וטריים בין הרגלים בחוסר-רממש, או שימשו, כמו עזר וייצמן, „מאפחה לרממב“.

אחרי יום-הכיפורים אומנם גברה ההזי ענות של קצנות-המילואים הפכירה, והדבר משתקף במיוחד בתחום תפקידי-המיקוד הכבירים. מובן, ישגה צה"ל שגיאיה חמורה, אם יפנה לקיצוניות ההפוכה ויבקש לאייש

בקציני-מילואים את כל התפקידים שנינו טכנית, לאייש כל. הצבא הסדיר אינו גדול ביותר, ועוצבות-המילואים מהוות כר לגיטימי ואף מתאים להרחבת אפסרו יות ההכשרה והפיתוח של קצינים סדירים, בכל הרמות והתפקידים. נוצרים גם מצבים, שלצורך הקמת יחידות ועוצבות-מילואים, הסבתן או שינויין — ואף להביטחת רמת-כוננותן הנאותה — מן ההכרח לקיים בהן גרעין סדיר קבוע, ולעיתים אף לתגברו ולהרחיבו, לסיקריזמן שונים.

אנטי-הקבע, מצידם, מעודכנים בנעשה, ובעיקר בהתפתחויות החדשות, יותר מיאשר המילואים. ואפילו בגלל סיבה זו לבדה, הכרחית „נוכחות“ מספקת שלהם בעוצבות-המילואים, תופעה הרוטציה הכי רוכה ב„נוכחות“ אנטי-הקבע, אם אינה מוגזמת, תורמת גם היא, לבעצמה, את יתרון הריענון, כן יש קציני-קבע בכירים, שמוטב כי בעת מילחמה יתפקדו בשדה ולא בתפקידים האחרים, שבמיקרה מילואים אום בעת פרוץ המלחמה. מיספרם של אלה יהיה רב יחסית דווקא בדרגות הגבוהות, ומפני שמהם ייצאו, כעבור זמן, ראשי

ה„שלכת“ מבטלת מראש כל סיכוי לבקרה של הישרון וההחאמה האישיית

צה"ל מן הראוי שייבחנו גם במילחמה, לצורכי רכישת ניסיון חיוני, כמו לבדיקתם: כיוון שמדובר באנטי-צבא, אין מיבחנו „מקצועי“ יותר לעניינים (לא שיש, לצורך זה, גם ליוזם מילחמתי).

הבעיה איננה עצם שירות איש שייקבע במערך המילואים עדיפי הנתונים הרלוואנטיים המשתקפים מתיאוריו המילחמתי, ניתן לקבוע בוודאות כי קציני-קבע רבים מדי מינאו תפקידים בעוצבות ובגופי המילואים האחרים. ואין מנוס מראיית תופעה זו כסימפטום מוכחש של ריכוזים מופרזים, שמצא את הגדרו היתה, למעשה, אכטטה סמוייה.

להערכת, נגרם הדבר משום ההעלאות בדרגה שהיו סיסטיות ותכופות מדי. כתוצאה, התנסח מיספר קציני-הקבע, בעיקר הבינוניים והגבוהים, בשיעור כה גדול, עד שכל הפטנטים האחרים לא עזרו ואלו מלא שיבוצם לעוצבות המילואים, היו נאלצים לשלם להם משכורת חינוס, או לפטרם, או להאט במידה משמעותית את מימדו וקצב ההעלאות בדרגה — או לבצע פיתרון, שישלב שלושה אלמנטים אלה. פיתרונות כאלה פשוט לא באו בחשבון ב„צה"ל דאן, לכן, פטנט מערך-המילואים היה קרשה-צלה לכרח.

מסיבות שונות, לא ארחיב את הדיבור על צה"ל כעת, אבל צה"ל של קודמים-הכיפורים סבל מריבוי מוגזם של קצינים בכירים; מדיספרופורציה בין הדרגות — לטובת הגבוהות; ומיצירת מחד-סור-מיומנת בקצינים, שעה שבאמת היו עודף ואבטלה-סמוייה, במימדים בלתי-ננסים, ועודף ומפיתוח בערך הדרגה זבאיכות הקצונה, מפני קידום דוהר וסיטוני מדי, אשר יצר אצל הקצינים עולסרמושיגים מעוות, והוליד ביניהם תחרות פרועה מדי ובלתי-בריאה.

הייתי עושה מלאכתי קלה — ורמייה — אילו הטלת את האחריות והאשם למצב המתואר (אשר רק אחת מגורותיו תוארה כאן) על קצינים אלה או אחרים, או על איימוכשרותם האישית. נהפוך הוא: בינושאים המדוברים טיפלו, בתקופות שונות, קצינים טובים, שכמה מהם מקובלים אף כמעולים.

הבעיה נעוצה במישגים המעוויים, המטופשיים-לעיתים והררי השליטה, שקיבצו צה"ל בליתו, ודא עדה בידו להיפטר מהם.

אחריות הקצינים האמורים — שבעצם קיומה כמו במשקלה אלו לספק, משום שטיפלת כל הרע על „מערכת“ גורמת להתפרקות מן העיקרון החיוני וההכרחי של האחריות-האישית — מתבטאת בכך, שלא הבחינו במקור הרע ולכן, בפועל, לא רק שלא סתמוהו, אלא, במידה מסוימת, אף תרמו להגברתו.

כל פיתרון פלסטיני סביר, והשוללת במייד חד כל אפשרות של הידברות עם אש"ף, אפילו אם זה יכיר בקיום ישראל ויהיה מוכן לדיוקים עימה. יש בכנסת כמה וכמה חברים המתנגדים לעמדה משלתית זו, והסבורים שהיא סור לתרת את האינטרס הלאומי, אלה רצו להפריד בין הגקודה האנטי-ציונית הנקודתית האנטי-פלסטינית.

הרוב האוטומטי בכנסת מנע זאת. הוא העמיד את המיעוט לפני ברירה שרירותית: להצביע גם בעד השליטה המטופשית של פיר תרון פלסטיני — או להצביע נגד ההחלטה כולה, כך שייראה כאילו תמך באנטי-ישימים באו"ם.

אילו היתה בכנסת אופוזיציה מוכשרת, בעלת כושר פרלמנטרי, היא היתה מסכלת תרגיל מכוער זה. אבל אין כזאת. במיבחנו זו נשברה סיעת „יעד“, ברגע האחרון נטשה את הצעת-ההחלטה שהיא עצמה ניסחה, ותחמה על ההחלטה המגונה של הרוב האוטומטי, הנוגדת את השקפתה, ואילו נציג „מוקד“, שהיה יותר אמין, אך לא יותר מוכשר, סוגג בכלי-התיקשורת כי שותף של רק"ח.

כל זה לא עמד על רמה מוסרית גבוהה יותר מאשר התרגיל ב"עצרת האו"ם.“ (בוועד-הפועל של ההסתדרות, שאני חבר בו, הכשלנו ניסיון דומה ומחקנו מן ההחלטת המשותפת, כל התייחסות לעניין הזמנת אש"ף.)

בכל ההמולה העולמית והישראלית, באו"ם ובכנסת, לא נשאלה השאלה הר עיקרית, המגנים והמחייבים התחמקו ממנה ביוזר עין, אך בלעדיה, אין כלל בסיס לזיוכוח רציונלי.

מה זאת ציונות? אף אחד מן התוכים, שחזרו השבוע על מילות-הקסם „אני ציוני“, לא שאל: „מה זה ציוני? מה זה, מ-1975?" האם הציונות פירושה קיום בית לאומי לעם היהודי בארץ-ישראל? האם פירושה חובתו של כל יהודי לבוא לארץ, לאלתר? האם פירושה חיסול כל הגלויות? האם פירוש המיכה מרחוק בקיום המדינה? האם פירושה שכל יהודי הוא אזרח-למעשה של ישראל? האם פירושה שיהודי א' יקח כסף מיהודי ב' כדי שהיהודי ב' יעלה לישראל? בהעדר תשובה ברורה על שא"דות אלה, אין אדם סבור יכול לקי בעט אם הוא ציוני, או לא.

דויד בן-גוריון תבע לחסל את התנועה הציונית, מפני שחבריה אינם מוכנים לעיתות ארצה. בעיניו, ציוני"ם שאינו מוכן לעלות, אינו אלא צבוע מתחסד. לעומת זאת מלאמיים ציונים רבים בעולם, שמדיניות-יש ראל דרושה כדי לחזק את היהודים בספור רה — כלומר, כאמצעי לשמירה על „הגולה“.

ההתחמקות מן השאלות מוכיחה כי ה"ציונות היא חולה, חולה מאד. נדמה לי שראשיה מודעים לכך, שהרי אחרת לא היו עטים על המצאה ומשתדלים להיעזר בהחלטת האו"ם כדי לעורר היסטריה יהודית עולמית לטובת הציונות.

רעיון זה זביראי אינו זקוק להכני שמה מלאכותית. דווקא הטרטור הציוני, שמילא השברת את כליה-התיקשורת בארץ ובעולם, כיון שהי ההמולה הבנאבלית באה במקום ראשון מעורר ספקות רבים יותר מאשר החלטת העצרת.

איני רוצה להתחמק משאלה אישית, שאולי עלתה בלב הקורא תוך קריאת דברים אלה. האם אני ציוני?

בעיני הערבים, בעיני ציוני, על-פי הסתם, כל מי שדוגל בקיומה של מדינת ישראל, ציוני הוא. הם אף כיבדוניי חור צאת ספר ערבי, מטעם אש"ף, הנושא את השם אורי אבנרי והציונות המתחדשת. נאמר בו כי הרעיון של הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל, וכינון שלום בין ישראל ופלסטיני, הוא רעיון ציוני חדש. **אם ציונות פירושה התמיכה ב"קיום מדינת-ישראל בטוחה ושני חרות-שלום, וחסרי-גומלין של סוגי דריות בינה ובין הפזורה היהודית — כי אז ציוני אני.** **אם ציונות פירושה היסטריה מפיברקת, תוך ניכוח מליצות ררי קית שאבד עיניהן הכלח — ביאז אני מוכן להישאר בחוקי.**